

KADIN GİRİŞİMCİLERİN İŞ KURMA SÜREÇLERİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE DEMOGRAFİK FAKTÖRLERLE İLİŞKİSİ: ORTA ANADOLU ÖRNEĞİ*

Doç. Dr. Yücel EROL

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi,
yucel.erol@gop.edu.tr

 0000-0002-8289-9106

Ashhan ÇİÇEK

Yüksek Lisans, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
asliozer60@hotmail.com

 0000-0003-0509-0335

Özet

Girişimcilik, ekonomik alanda önemli ölçüde istihdam yaratan ve gün geçtikçe önem kazanan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişimciliğin önem kazanmasıyla birlikte kadın girişimciliği konusu da literatür de kendine yer bulmaya başlamıştır. Bu çalışmanın amacı, kadın girişimcilerin iş kurma süreçlerinde ve sonrasında karşılaştıkları sorunları belirlemek, ayrıca bu sorunların demografik faktörlerle ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırma verileri, Orta Anadolu'nun önemli kentlerinden biri olan Sivas il merkezinde kendi adına işletmesi olan ve işletmesi tarafından yönetilen 124 kadın girişimciye uygulanan anket yöntemi ile toplanmıştır. Bu veriler, Frekans Analizi, Cronbach's Alpha, Friedman Testi, Chi-Square (χ^2 Testi), korelasyon katsayısı gibi istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, kadın girişimcilerin en çok ekonomik bağımsızlık kazanmak için girişimci olmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca iş kurma süreçlerinde ve sonrasında kiraların yüksek olmasından dolayı zorluk yaşadıkları ve devletten teknik destek sağlanması konusunda beklentilerin olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda kadın girişimcilerin yaşadıkları sorunları azaltmaya yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kadın Girişimciliği, Karşılaşan Sorunlar

Jel Kodları: M1,M13

* Bu çalışma, birinci yazarın danışmanlığında ikinci yazarın hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

PROBLEMS FACED BY WOMEN ENTREPRENEURS IN BUSINESS ESTABLISHMENT PROCESSES AND RELATIONSHIP WITH DEMOGRAPHIC FACTORS: MIDDLE ANATOLIAN CASE

Abstract

Entrepreneurship emerges as a field that creates significant employment in the economic field and gains importance day by day. With the importance of entrepreneurship, the issue of women's entrepreneurship and the literature have started to find a place for itself. The purpose of this study is to determine the problems that women entrepreneurs face during and after the business establishment process and to reveal the relationship between these problems and demographic factors. The research data were collected by the survey method applied to 124 women entrepreneurs who have a business in their own name and are managed by their businesses in Sivas, one of the important cities of Central Anatolia. These data were analyzed and interpreted using statistical methods such as Frequency Analysis, Cronbach's Alpha, Friedman Test, Chi-Square (χ^2 Test), correlation coefficient. According to the findings, it was determined that women entrepreneurs mostly preferred to be entrepreneurs in order to gain economic independence. In addition, it was determined that they had difficulties during and after the business establishment process due to high rents and that there were expectations for technical support from the state. As a result of the study, suggestions were made to reduce the problems women entrepreneurs experience.

Keywords: Entrepreneurship, women entrepreneurship, problems encountered.

JEL Codes: M1,M13

GİRİŞ

Girişimcilik; ülkelerin ekonomik, sosyal yönden gelişmesinde ve toplumsal refahın sağlanmasında çok önemli katkıları olan bir alandır. Bu alan, bölgesel kalkınma için gerekli yeni sanayi/hizmet sektörlerinin oluşmasına ve ülkelerin istihdam kapasitesini artırarak fayda yaratabilecek şekilde stratejik önemdedir. Sosyal bilimlerde birçok kavram da olduğu gibi, girişimcilik konusunda da ilgili literatürde genel bir tanım birliğinin olmadığını söylemek mümkündür. Girişimcilik, Almanca “unternehmen” ve Fransızca “entrepence” kelimelerinden türemiş ve Türkçede “üstlenmek” kavramıyla kendine karşılık bulmuştur. Girişimciliğin tanımı ilk kez 18. yüzyılın başlarında Fransa’da Richard Cantillon tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre girişimci, henüz belirginleşmemiş bir bedelle satmak üzere üretim girdilerini ve hizmetlerini satın alan ve bunlardan hareketle katma değer yaratarak üretimde bulunan kişidir (Önce, Marangoz ve Erboy, 2014:1). Girişimcilik literatürüne önemli katkı sunanlardan biri de Avusturya iktisadı ekolünden gelen Joseph Schumpeter’dir. Schumpeter (1934), girişimcinin yenilikçi ve yaratıcı yönüne odaklanmaktadır. Schumpeter’e göre girişimciliğin temelinde “yıkıcılık” bulunmaktadır (Tağ ve Hıdıroğlu, 2020). Girişimcilik; ekonomik piyasaların canlandırılması, toplumsal alanda yeni iş alanlarının oluşması ve sosyal refahın artırılması açısından önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir (Dedeoğlu, 2016:7). Girişimcilik kavramının literatürdeki diğer tanımları incelendiğinde pek çok yazarın farklı bakış açılarıyla tanımlama yaptıkları görülmektedir. Kavramla ilgili yapılan bütün tanımlamalarda ortak rastlanılan şey girişimciliğin çeşitli fırsatların değerlendirildiği bir süreç olarak görülmesidir (İşcan ve Kaygın, 2011: 276). Girişimcilik kültürel yapıyla doğrudan ilişkili olduğundan girişimcilik anlayışı da toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Ancak hemfikir olunan bir

nokta vardır ki o da girişimcilikte risk almanın ve yenilik yaratmanın esas olduğudur. Yani girişimciliğin ön koşulu kaybetmeyi ve riski göze alarak söz konusu piyasada yenilik yaratmaktır.

Günümüzde girişimcilik yalnızca erkeklerin değil kadınların da ilgisini çeken bir çalışma alanıdır. Ancak kadınlar dünyanın birçok ülkesinde ekonomik yeteneklerini ortaya çıkaramamış durumdadır. Dolayısıyla girişimcilik açısından kadınların geri planda kaldığı görülmektedir. Bu durum sadece az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için değil gelişmiş ülkeler için de geçerlidir. Yirminci yüzyılın sonuna doğru yavaş yavaş değişmeye başlayan bu durum, kadın girişimcilerin daha çok adını duyurmaya başlaması sonucunu doğurmuştur (Batı ve İnel, 2015: 105). Son dönemde yapılan pek çok araştırma; kadınların çalışma hayatına dahil olmasının makroekonomik göstergeler ve büyüme üzerine olumlu etkiler yaratacağına işaret etmektedir (Dünya Bankası, 2012: 1-5). İnternetin özellikle sosyal medyanın sunduğu avantajlar, kadınların ekonomik yaşamda kendilerini daha fazla göstermeleri için fırsatlar sağlamıştır. Kuşay (2017:27) yaptığı çalışmada sosyal medyanın kadın girişimcileri cesaretlendirmesindeki en önemli kıstaslar arasında dünyayı gözlerinin önüne sermesinin ve dünyanın her neresinde olurlarsa olsunlar bütün kullanıcıları evlerinde ağırlama ve misafir etme imkânı tanınmasının yer aldığını belirtmiştir (Bayrakçı ve Köse, 2019). Buna rağmen, kadın girişimciler arasında erkeklere oranla daha az sayıda girişime ve girişimciye rastlanmaktadır. Dahası, kadın girişimlerinin genel olarak büyüme ve ekonomik potansiyelinin düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca, yenilik içeren veya büyüme odaklı bir girişim başlatanlar arasında kadınların oranına ilişkin ampirik çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir (Brush vd., 2006).

Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde ise; genel olarak erkek egemen toplumsal bir kültür ve yapının hakim olduğu ortamda kadınların girişimci olmaları elbette kolay değildir. Kadınlar, ekonomik bağımsızlık kazanmak ve kendi ayakları üzerinde durmak amacıyla girişimci olma yolunda ilerlerken aynı zamanda çeşitli sorunlarla da mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu çalışmada; Sivas il merkezinde bulunan, kendi hesabına işletmesi bulunan ve işletme faaliyetini kendisi yürüten kadın girişimcilerin iş kurma süreçlerinde ve sonrasında yaşadıkları sorunları tespit etmek ve bazı demografik faktörlerle ilişkisini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla 124 kadın girişimciden anket yöntemi ile toplanan veriler çeşitli istatistiki yöntemler kullanılarak analiz edilmektedir. Araştırmadan elde edilen veriler ile bu sorunlara ilişkin çeşitli çözüm önerileri sunulurken kadın girişimciliğine ve ilgili literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Çalışmanın genel hatları şu şekildedir; birinci bölümde, kavramsal olarak girişimcilik, kadın girişimciliği ve yaşanan sorunlar teorik olarak açıklanmıştır. İkinci bölümde araştırma metodolojisi ve bulgulara yer verilerek yorumlanmıştır.

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Girişimcilik ve Kadın Girişimciliği Kavramları

Günümüzde girişimciliğin yarattığı istihdam ile ekonomik gelişmeye katkı sağlaması kadar aynı zamanda akademik çalışmalarda da kendine yer bulması olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Kavramla ilgili literatürde tek bir ortak tanımdan ziyade farklı tanımlamalara rastlanmaktadır. Küçük (2017)'e göre, ihtiyaçlar yaşam alanı hatta hayaller kadar geniş, fakat bu ihtiyaçları karşılayacak mal ve hizmetlerin üretiminde kullanılan kaynaklar sınırlıdır. Zira bu mal ve hizmetler, sahip olunması için bir külfete katlanılması gereken, bir değeri olan iktisadi mal ve hizmetlerdir; tersi biçimde doğada serbest halde bulunan, bir bedeli olmayan mallar değildir. İşte, “kıt kaynaklardan yararlanılarak insan ihtiyaçlarının

karşlanması” şeklinde tanımlanan ekonomik etkinliklerin yerine getirilmesi girişimcilik sayesinde olmaktadır. Girişimci, insan ihtiyaçlarını karşılayacak mal ve hizmetleri, kuracağı işletme veya organizasyonlar ile sağlamaktadır. Ayrıca girişimcinin bir işletme kurmaya veya üretim faktörlerini bir araya getirmeye yönelik bütün çabaları da, girişim olarak ifade edilmektedir. Üretim faktörlerini bir araya getiren kişi olarak girişimci, aynı zamanda üretim faktörlerinin en önemlisidir (Küçük, 2017:30-31). Girişimcilik aynı zamanda “bir fırsatı algılayan, gerekli kaynakları bir araya getiren, riski üstlenen ve kârı hedefleyen kişidir (Esen ve Çetin, 2012: 73). Dolayısıyla, girişimciliğin; ortaya çıkardığı yeni iş alanlarıyla işsizlik sorununun çözümünde önemli katkılar ve ekonomik kaynakların üretkenliğinin düşük seviyelerden daha üst seviyelere çıkarılmasındaki ve yenilik ve yaratıcılığın ortaya çıkmasındaki rolü, girişimciliği- günümüzde her geçen gün daha da artan rekabet ortamında önemli bir konuma çıkarmıştır (Ballı, 2017:147).

Başka bir tanıma göre ise girişimcilik; bir işletme kurarak o işletmenin devamlılığını sağlamaktır. Ekonomik ürün ve hizmet üretmeyi planlamak, bununla ilgili bir örgüt kurmak, bunun sonunda elde edilen maddi kazançla yaşamını idame ettirmektir (Akdemir, 1999:20). Titiz'e göre ise “halk arasında girişimcilik; işletme kurma, iş, para, sermaye sahibi olmakla eş tutulmakta; bunlara sahip olan atak, enerjik insanlara da girişimci denilmektedir” (Titiz, 1994:3). Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD)'ne göre girişimci, “risk alarak yenilik yapan kişi”, girişimcilik ise “girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen addır. Bu yüzdendir ki hem şirket açma süreci, hem de yenilikler yapma süreci girişimcilik kapsamındadır.” ifadesi kullanılmaktadır (TÜSİAD, 2002: 17). Hisrich ve Peters'e göre girişimcilik; ekonomik, psikolojik ve sosyal riskler üstlenmeyi göze alıp

zaman ve emek harcayarak yaratıcı bir ürün ortaya koyma sürecidir. Bu süreç sonunda kişisel doyuma ulaşmaktadır. Başka bir ifade ile girişimcilik, yeni ve bilinmeyen bir değer ortaya konulması sürecidir (Hisrich ve Peters, 1998: 47).

Kadın girişimciliği konusunda literatürde çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Bu konuda yapılmış bütün bilimsel araştırmalarda kadın girişimci, evinin haricinde yalnız, bir veya birkaç ortakla ya da çalıştırdığı elamanlarıyla beraber kurduğu işletmesi ile ilgili özel ve tüzel kurumlarla iletişim kurabilen, kazancını kendi tasarrufları doğrultusunda özgürce kullanabilen, risk yüklenebilen kimse olarak ortaya çıkmaktadır (Erktürk, 2015:42). “Kadın girişimciliği” kavramı, genel olarak ‘girişimcilik kavramı’ ile ilişkilendirilerek tanımlanmıştır. Bazı yazarlar kadın girişimcileri işletme sahibi olarak adlandırırken bazıları ikinci kuşak işletme sahibi olan kadınları da kadın girişimci olarak ele almaktadır. Bazı kaynaklar ise kadın girişimciliğinden küçük girişimler olarak bahsetmektedir (Gökakın, 2000:109). Dhillon (1993) , kendi işinin sahibi olan, tek çalışan veya elamanlarıyla beraber çalışan, mal veya hizmet üretip pazara sunan, olası acil durumların üstesinden gelebilen ve yeni durumlara kolaylıkla uyum sağlayabilen kadını, “girişimci kadın” olarak adlandırmaktadır (Kendirli ve Şenöz, 2019). Ecevit (2007)’e göre: kadın girişimci; “evlerinin dışında, kendi adına bir işletme kuran, bu işletmede çalıştırdığı kişilerle ya da tek başına çalışan veya ortaklık kuran, iş ile ilgili çeşitli kurumlarla irtibat halinde olan ve bu işlerin takibini yapan, kurduğu iş yerinin tüm risklerini üstlenen, elde ettiği kazancı kullanma konusunda dilediği gibi hareket eden kadındır” (Ecevit, 2007:27). Bir diğer tanıma göre kadın girişimci; bizzat işinin başında bulunan, sahip olduğu işletmenin idari ve hukuki sorumluluğunu üstlenen ve işyerinde fiili çalışan kadındır. Aynı zamanda işgücü ve sermaye kaynaklarını verimli kullanacak tedbirleri alan, yaratıcı ve rasyonel iş fikirleri üreten, oluşabilecek risklere planlı önlemler

alabilen kadındır (Saray, 1993:118). Kadın girişimciliğinin tanımı yapılırken iş kadını ile kadın girişimci kavramlarının çoğu zaman birbirini yerine kullanıldığını görülmektedir. Bu durum, kavram karmaşası ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Girişimci kişi, kadın da olsa erkek de olsa kendi işini yapan kişidir. Kendi işini kendi yapan kadın girişimcilerin bazı ortak noktaları da bulunmaktadır. Bunlar; işini sevmek, inovasyon yaratmak, cesur ve yenilikçi olmak, fırsatları değerlendirmek, vizyon sahibi olmak, kriz yönetebilmek ve özgüven sahibi olmaktır (Alpay, 2012: 22).

Sonuç olarak; literatürde yer alan kadın girişimciliği kavramları incelendiğinde farklı tanımların bulunduğu görülmektedir. Ancak tanımlar; yaratıcılık, kendi işini yapma, kararları hızlı bir şekilde alabilme, yeni fikirlere açık olma, risk alabilme, kendi kendinin patronu olma gibi birçok ortak paydada bir araya gelmektedir. Dolayısıyla girişimci tanımına “kadın” sıfatının/ön ekinin dâhil edilmesi ile, kadın girişimciliği kavramının çerçevesini oluşturmak mümkündür. Literatürde kadın girişimcilikle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde tanımlar şu ortak noktalardan oluşmaktadır. Ev dışı bir mekânda, kendi adına kurduğu bir işletmesi olan, bu işletmede tek başına veya çalıştırdığı diğer kişilerle birlikte çalışan veya sahibi sıfatıyla ortaklık kuran, işi ile ilgili olarak farklı kamu ve özel kuruluşlarla temaslar kuran, işletmenin geleceği ile ilgili planlar yapan, işletmeden elde ettiği kazancı, yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan, işletmesi adına tüm riski üstlenen kadındır (Tekin, 2005: 320). Bunun dışında literatürdeki diğer çalışmalara bakıldığında, kendi mesleğini (avukat, akademisyen, doktor gibi) ifa eden kadınlar girişimci olarak kabul edilmemektedirler. Bunun sebebi; girişimciliğin, kar ve zarar riskini göze alarak üretim faktörlerini bir araya getirme konumunda olmasıdır (Bedük, 2005:73). Dolayısıyla bu çalışmada da kendi mesleğini yapan/icra eden kadınlar, girişimci olarak değerlendirilmemektedir.

1.2.Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar

Ekonomik kalkınma, istihdamın sağlanması ve işsizliğin çözüme kavuşturulması gibi konularda girişimciliğin en önemli faaliyetlerden biri olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla; girişimcilik alanında kadınların da teşvik edilmesi, cesaretlendirilmesi, gerekli olan finansal destekler ile sermaye bulmalarının kolaylaştırılması, kadın girişimci sayısının artırılması ülke ekonomisi için elzemdir. Kadın girişimciler, kendileri ve istihdam ettikleri kişiler için iş olanağı sunmaktadırlar. Etkin kadın girişimcilerin yaratılması, geleceğin iş dünyasının yapılandırılmasında özel olarak yerel ekonomilerin kalkınmasında, genel olarak ise ülke ekonomisinin kalkınmasında büyük önem arz etmektedir (Öztürk ve Arslan, 2016:6). Kadın girişimciler, ekonomik alanda istihdam yaratırken, bu süreçte çeşitli sorunlarla da karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu sorunlardan en önemlisi eğitimidir. Ülkemizdeki mevcut eğitim, sistemi kadınları girişimcilğe yönlendirecek nitelikte değildir. Girişimci olamayan kadınlar, doğal olarak klasik işlere ve rollere eğilim göstermektedirler. Dolayısıyla girişimcilik eğitimi alamayan kadınlar, bu alanda kendilerini geliştirmek için yine kendi tecrübelerinden faydalanmaktadırlar (Gökalp, 2008: 24). Mesleki eğitim açısından yetersiz kalan kadınlar, materyal kullanımı, hammadde temini gibi konularda güçlüklerle karşılaşmaktadırlar (Arıkan, 2002: 47).

Konuya başka bir açıdan yani toplumsal kültür açısından yaklaşıldığında; geleneksel toplumlarda bireylere daha küçük yaşlarda nasıl olmaları gerektiğiyle ilgili dayatmalar yapılmakta ve toplum tarafından bireylerin biyolojik cinsiyetlerine göre role bürünmeleri beklenmektedir. Erkeğin aile reisi, kadının ise evinin kadını, çocuklarının annesi olarak nitelendirilmesi gelişen toplumlarda bile tam olarak son bulmamıştır (Erdun, 2011:36). Dolayısıyla; iş hayatına giren ya da girmek için girişimde bulunan kadınlar, ev ile iş arasındaki

dengeyi sağlayamama düşüncesiyle genellikle çekimser tavır sergilemektedirler. Kendi işini kurmak isteyen kadınların karşılaştıkları başlıca sorunlardan biri de finans kaynağı sağlanmasıdır. Girişimciliğin temelinde var olan erkek egemen yapı nedeniyle, yani kredi verenler, fon sağlayanlar ve müşterilerin erkek olması sebebi ile, kadın girişimciler finansman bulmada ve finansman kaynağına erişmede sıkıntı yaşamaktadırlar (Weiler ve Bernasek, 2001:87). Böylece erkeklere oranla daha fazla engellemeye ve toplumsal baskıya maruz kalmaları sebebiyle kadınlar, kamu ve özel sektörlerde elde ettiği ürünleri pazarlama imkânına, finansman kaynağı bilgisine, yani bir işletmenin kurulması ve idame ettirilebilmesi aşamasında gereken bilgilere ulaşmada erkeklere göre daha fazla zorlukla mücadele etmektedirler (İlter, 2010:84). Kadınlar finansal açıdan güvenilir olduklarını belgeleyemedikleri için, borç veren kurumlarla sıkıntı yaşamaktadırlar. Borç veren kurumların aradığı tecrübe şartı, parasal konularda tecrübe sahibi olmamaları, üretilecek mal ve hizmet hakkında bilgi sahibi olmamaları gibi nedenlerle kadınlar, eşlerinden ya da işletme ortaklarından destek almak zorunda kalmakta ya da kendi birikimlerini kullanmaktadırlar (Soysal, 2010: 100).

Türkiye için bakıldığında, ancak ve ancak TÜSİAD'ın şirket açma süreci bağlamında tanımladığı kadın girişimciden bahsetmek mümkündür (Öztürk, 2018). Kadınların girişimci olma süreçleri yasal açıdan incelendiğinde ülkemizde kadınların girişimci olmalarını engelleyen herhangi bir yasal düzenleme olmadığı görülmektedir. Ancak yeni bir işletme kurmak için yapılması gereken bürokratik işlem sayısı oldukça fazla ve zaman alıcıdır. Vergi dairesi, belediye, ticaret ve esnaf odası gibi kurumlarla tüm işlemler tamamlandıktan sonra işletme kurulmuş kabul edilmektedir. Dolayısıyla kadınlar, daha işletmeyi kurma aşamasında bile ciddi sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu yüzden devletin, kurum ve kuruluşların iş birliği içinde

hareket ederek kadın girişimcilerin işlerini kolaylaştırmaları gerekmektedir (TÜSİAD, 2002:95).

Kadın girişimciliği üzerine yapılan çalışmalarda genel olarak erkek girişimcilerin karşılaştıkları sorunlardan farklı olarak, kadın girişimcilerin cinsiyet farklılıklarından doğan farklı sorunlarla karşı karşıya kaldıkları belirtilmektedir (Bedük, 2005:113). Cinsiyet etkeninin meydana getirdiği roller, girişimcilere sektör seçimi için daha belirleyici olmaktadır. Kadın girişimcilerde sektör tercihi hizmet üzerine olurken, erkeklerde ise bu tercih üretim, inşaat ve teknoloji sektörü üzerine olmaktadır. Bu da kadınların erkeklere göre küçük ölçekli işletmelere sahip oldukları anlamına gelmektedir (Hisrich ve Peters, 1998:78-80). Kadın girişimciliği çerçevesinde tamamlayıcı düşünce yapısının sağlanamaması ve örgütlenme problemi, kurumsal farklılıklar ve kadınlara yönelik strateji geliştirme ile ilgili engeller kadın girişimciliğin gelişmesinin önündeki diğer sorunları teşkil etmektedir (İş ve Meslek Sahibi Kadınlar Derneği, 2010:10). Dolayısıyla kadınların çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları makro (eğitim düzeyi, sermaye temini) (Sipahi, 1997:67; Hisrich ve Peters, 2002:6; İlter, 2010:94) ve mikro (güvensizlik, tecrübesizlik, rol çatışması, cinsiyet ayrımcılığı) (Küçük, 2005:46; Saray, 1993:118-119; Gürol, 2000:216-217, İlter, 2010:87-88) sorunlar olarak değerlendirmek mümkündür.

2. METODOLOJİ

2.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma, Sivas ilinde faaliyet gösteren girişimci kadınların iş kurma süreçlerinde ve sonrasında yaşadıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılan keşifsel bir araştırmadır. Ayrıca bu sorunların demografik faktörlerle ilişkisini ortaya çıkarmak da amaçlanmaktadır. Literatür taraması yapıldığında, Sivas ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin sosyolojik açıdan incelendiği görülüş, ancak mevcut sorunlarla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Dolayısıyla bu çalışmanın, Sivas ilinde bulunan kadın girişimcilerin iş kurma süreçlerinde ve sonrasında karşılaştıkları sorunların incelenmesi açısından önemli olduğu ve aynı zamanda literatürde girişimcilik ile ilgili yapılan çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2.Araştırmanın Kapsamı, Kısıtları ve Yöntemi

Araştırmanın evrenini, Sivas il merkezinde kendi adına işletmesi olan kadın girişimciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme Sivas Ticaret ve Sanayi Odasına ve Esnaf ve Sanatkarlar Odasına kayıtlı kadın girişimciler dahil edilmiştir. Sivas Barosuna kayıtlı avukatlık mesleğini yapan kadınlar, Sivas Eczacılar Odasına kayıtlı eczacılık mesleğini yapan kadınlar gibi eğitimini aldığı alanda kendi işletmesini kuran kadınlar çalışmada kadın girişimci olarak kabul edilmediğinden, araştırma örnekleme dâhil edilmemiştir. Kendi adına işletmesi bulunan ve faaliyetlerini kendisi yürüten kadın girişimcilerin sayıları ile meslek odalarına kayıtlı olan kadın girişimci sayılarının net olarak belirlenmesi konusunda zorluklar yaşanmıştır. Bu bağlamda Sivas Ticaret ve Sanayi Odasında kaydı bulunan ve ulaşılabilen 130 kadın girişimci olduğu belirlenmiştir. Araştırmayı gerçekleştirmek amacıyla hazırlanan anket formundaki ölçekler oluşturulurken bu alanda, Şahin (2006), Güleç (2011) ve Cici (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarla birlikte ilgili literatürde daha önce yapılmış olan çalışmalarda kullanılan ölçeklerden yararlanılmıştır. Kullanılan bu ölçekler için, girişimci olma nedenleri ile ilgili 10, iş kurarken karşılaşılan zorluklar ile ilgili 10, girişimcilikle ilgili karşılaşılan sorunlar ile ilgili 31 ve devletten beklentiler ile ilgili 7 soru olmak üzere toplamda 58 sorudan oluşturulan anket formu kadın girişimcilere doğrudan görüşme yöntemi kullanılarak ulaştırılmıştır. Girişimci kadınlardan 6 tanesi il dışında olduğundan kendilerine ulaşılamamış olup, 124 kadın

girişimci ile anket formları tamamlanmıştır. Anketlerin geri dönüş oranı %95 olmuştur.

İstatistiksel açıdan bakıldığında hipotez, bir tesadüfi değişkenin dağılımıyla ilgili yapılan varsayımdır (Kurtuluş, 1989:69). Hipotez, olaylar arasındaki ilişkiyi tespit etmek veya olayları bir nedene bağlamak için oluşturulan ve gerçek olarak kabul edilen varsayımdır. Hipotezlerin mutlaka sınanabilir olması gerekmektedir. Null (Sıfır) hipotezleri genel olarak bir fark bulunmadığını iddia etmektedir. Geleneksel olarak Null hipotezi ifade edilirken “ H_0 ” sembolü kullanılmaktadır. Null hipotezine karşılık alternatif bir varsayım muhakkak bulunmaktadır. Alternatif varsayım ise “ H_1 ” ile sembolize edilmektedir. Bu araştırmanın amaçları çerçevesinde geliştirilen hipotezler şu şekildedir:

H_1 : Kadın girişimcilerin yaş grubu değişkeni ile iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H_2 : Kadın girişimcilerin medeni durum değişkeni ile girişimci olma nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H_3 : Kadın girişimcilerin eşlerinin meslek durumu değişkeni ile iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

2.3. Verilerin Analizi

Değerlendirmeye alınan anket formları kullanılarak elde edilen veriler, Cronbach’s Alpha, Frekans Analizi, Friedman Testi, Chi-Square (χ^2 Testi), Korelasyon Katsayısı gibi istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizine başlamadan önce veri grubuna uygulanacak testlerin parametrik veya parametrik olup olmadığını belirlemek için verilere normallik testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu için “Tek Örnek Kolmogorov-Smirnov Testi” kullanılmış ve aşağıdaki hipotezler sınanmıştır.

H_0 : Verilerin dağılımı normal dağılıma uygundur.

H_1 : Verilerin dağılımı normal dağılıma uygun değildir.

Buna göre, tüm veri grupları için ayrı ayrı hesaplanan test istatistiğinin $\text{sig}=0,000<\alpha=0,05$ olduğu görülmüştür. Bu durumda verilerin dağılımının normal dağılıma uygun olmadığına %5 önem seviyesinde karar verilmiştir. Ulaşılan sonuçların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve hipotezlerin doğrulanıp doğrulanmaması da değerlendirildikten sonra şekil ve tablolar kullanılarak çeşitli açıklamalar yapılmıştır.

2.4. Güvenilirlik Analizi

Bu çalışmada kullanılan “girişimci olmayı etkileyen nedenler”, “işletmenin kuruluşu sırasında karşılaşılan zorluklar”, “kadın girişimcilerin girişimcilikle ilgili sorunları” ve devletten beklentiler” ölçeklerinin güvenilirlik analizleri Cronbach Alpha katsayılarının ayrı ayrı hesaplanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik analizi tutarlı ve doğru ölçme olarak tanımlanabilmektedir. Bir ölçme aracıyla farklı zamanlarda elde edilen ve aynı nesnelerle ilgili olan bir grup ölçümle ikinci grup ölçüm arasındaki tutarlılık eğilimine o aracın güvenilirliği denmektedir. Güvenilirliğin sağlanması için, ölçünün tutarlı ve duyarlı olması gerekmektedir (Yozgat, 2001:4). İçsel tutarlılık genellikle Cronbach Alpha olarak da belirtilen alfa katsayısıdır (Altunışık, vd, 2007: 114-115). Cronbach Alpha katsayısının bulunabileceği aralıklar ve ölçeğin güvenilirlik durumu şu şekildedir: $0.01 < \alpha < 0.20$ arasında bir değerse ölçek hiç güvenilir değildir, $0.21 < \alpha < 0.40$ arasında bir değerse ölçek güvenilir değildir, $0.41 < \alpha < 0.60$ arasında bir değerse ölçek nispeten güvenilirdir, $0.61 < \alpha < 0.80$ arasında bir değerse ölçek güvenilirdir, $0.81 < \alpha < 1,00$ arasında bir değerse ölçek çok güvenilirdir (Nakip, 2006: 145-148).

Bu çalışmada kullanılan “girişimci olma nedenleri”, “iş kurarken karşılaşılan zorluklar”, “Girişimcilikle ilgili karşılaşılan sorunları” ve “devletten beklentiler” ölçeklerinin güvenilirlik

analizleri Cronbach Alpha katsayılarının ayrı ayrı hesaplanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu

ölçeklere ilişkin güvenilirlik analizleri aşağıda verilen Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1: Kadın Girişimcilere Uygulanan Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri

Ölçekler	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Katsayısı
Girişimci Olma Nedenleri	10	0,787
İş Kurarken Karşılaşılan Zorluklar	10	0,838
Girişimcilikle İlgili Karşılaşılan Sorunlar	31	0,753
Devletten Beklentiler	7	0,836

Tablo 1’de görüldüğü üzere “Girişimci Olma Nedenleri” ile “Girişimcilikle İlgili Karşılaşılan Sorunlar” ölçeklerinde Cronbach Alpha değerleri 0,7’ nin üzerinde çıkmıştır. Bu sonuç iki ölçeğin de iç tutarlılık için güvenilir olduğunu göstermektedir. “İş Kurarken Karşılaşılan Zorluklar” ile “Devletten Beklentiler” ölçeklerinde ise 0,8’in üzerinde değerler elde edilmiştir. Bu değerlerden, iki ölçeğin iç tutarlılık için çok güvenilir olduğu sonucuna varılmaktadır. Elde edilen değerler,

gerçekleştirilen anket uygulaması ile tutarlı sonuçlar elde edildiği sonucunu ortaya koymaktadır.

3. BULGULAR

3.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin demografik özellikleri Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Yaş	n	%	İş Tecrübesi	n	%
18-25	1	0,8	0-5 yıl	53	42, 7
26-35	35	28,2	6-10 yıl	62	50
36-45	51	41,1	11-20 yıl	9	7,3
46-55	35	28,2	Aylık Gelir(TL)	n	%
56 ve üzeri	2	1,6	1001-2000	12	9,7
Eğitim Durumu	n	%	2001-3000	45	36,3
Okuryazar	3	2,4	3001 ve üzeri	67	54
İlköğretim	21	16,9	İşletmenin Faaliyet Süresi	n	%
Lise	58	46,8	0-1 yıl	2	1,6
Lisans	40	32,8	2-4 yıl	48	38,7
Lisansüstü	2	1,6	5-7 yıl	50	40,3
Medeni Durum	n	%	8-10 yıl	22	17,7
Evli	84	67,7	11 yıl ve üzeri	2	1,6
Bekar	16	12,9	İşletmenin Faaliyet Gösterdiği Sektör	n	%
Ayrılmış	24	19,4	Üretim-İmalat	38	30,6

Çocuk Sayısı	n	%	Pazarlama/Satış	51	41,1
Yok	15	12,1	Hizmet	34	37,4
1	17	13,7	Diğer	1	0,8
2	38	30,6	İşletmede Çalışan Sayısı	n	%
3	41	33,1	25 kişiden az	123	99,2
4 ve üzeri	13	10,5	25-49	1	0,8
Eşinin Mesleği	n	%	İşletmenin Ortağı	n	%
İşçi	32	26	Yok	33	26,6
Memur	12	9,8	Eşim	42	33,9
Serbest Meslek	25	20,2	Arkadaşım	3	2,4
Girişimci	32	25,8	Ailem	42	33,9
Emekli	4	3,2	Akrabam	4	3,2
Diğer	19	15			
Babanın Mesleği	n	%	Annenin Mesleği	n	%
İşçi	36	29	İşçi	9	7,3
Memur	26	21	Memur	7	5,6
Serbest Meslek	18	14,5	Ev Hanımı	101	81,5
Girişimci	6	4,8	Emekli	6	4,8
Emekli	38	30,6	Diğer	1	0,8

Tablo 2’den görüldüğü üzere; çalışmaya katılan kadın girişimcilerin, %41,1’i 36-45 yaş aralığındadır. Bu yaş aralığının %28,2 ile eşit orana sahip olan 26-35 yaş aralığı ve 46-55 yaş aralığı takip etmektedir. Yine tabloya göre ankete katılan kadın girişimcilerin %0,8’i 18-25 yaş aralığında, %1,6’sı da 56 yaşın üzerindedir. Bu bilgilere dayanarak ankete katılan kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun genç yaş grubunda olduğunu söylemek mümkündür. Ankete katılan kadın girişimcilerin eğitim durumlarına bakıldığında, %46,8 oranı ile çoğunluğun lise mezunlarından oluştuğunu söylemek mümkündür. Devamında ise %32,8 ile lisans mezunları yer almaktadır. Buradan lisans mezunu kadın girişimcilerin sayısının azımsanmayacak ölçüde olduğu görülmektedir. İlköğretim mezunu olan kadın girişimcilerin oranı % 16,9’dur. Yalnızca okuma yazma bilenlerin oranı %2,4 iken lisansüstü eğitim alanların oranı ise % 1,6’dır. Bu durumda ankete katılan kadın girişimcilerin yarısından fazlasının en az lise mezunu olduğu görülmektedir.

Kadın girişimcilerin medeni durumları incelendiğinde, örneklemin % 67,7’si evli, % 12,9’nun bekâr, %19,4’ de eşinden ayrılmış olduğu görülmektedir. Analizin bu bölümünde eşinden ayrılan kadın girişimcilerin sayısının, hiç evlenmemiş kadın girişimci sayısından fazla olduğu dikkat çekmektedir. Sonuç olarak evli olan kadın girişimci oranı % 67,7 iken bekâr veya eşinden ayrılmış kadın girişimci oranı toplam oranı % 32,3’tür. Bu durumda örnekleme dâhil olan girişimci kadınların; büyük çoğunluğu evli olduğundan işteki sorumluluklarının yanı sıra evdeki sorumluluklarıyla da ilgilendiklerini söylemek mümkündür. Bununla beraber eşinden ayrılan kadın girişimcilerin %19,4 oranı ele alındığında, bu durumdaki kadın girişimcilerin eşlerinden ayrıldıktan sonra kendi işlerini kurmuş olabileceği gibi ayrılmadan önce de kendi işlerini kurmuş olması ihtimali söz konusudur. Ancak hiç evlenmemiş yani bekâr kadınların oranının % 12 olması, eş desteğine ihtiyaç duymadan da kadınların kendi işlerini kurabildikleri sonucu çıkarılabilmektedir.

Kadın girişimciler sahip oldukları çocuk sayısı açısından değerlendirildiğinde; en büyük grup % 33,1 oranı ile 3 çocuk sahibi olanlardır. Örneklemin % 30,6'sı 2 çocuk sahibi, % 13,7'si 1 çocuk sahibi, % 10,5'i 4 ve üzeri çocuk sahibidir. Kadın girişimcilerin % 12,1'inin ise çocuk sahibi olmadığı görülmektedir. Bu durumda çocuk sayısı arttıkça kadınların ev ekonomisine katkı sağlamak ve gelir elde etmek amacıyla iş yaşamına katıldıklarını söylemek mümkündür.

Kadın girişimcilerin eşlerinin mesleğini incelendiğinde; eşlerinin % 26'sının girişimci, % 26'sının da işçi grubuna dâhil oldukları görülmektedir. Örneklemin % 20,3'ünün eşinin serbest meslek grubunda, %14,6'sının diğer meslek grubunda, % 9,8 memur grubunda, % 3,3'ünün eşi ise emekli grubunda yer almaktadır. Kadın girişimcilerin eşlerinin, en fazla girişimci ve işçi grubundan olduğu görülmektedir. Bu sonucu, eşleri girişimci olan kadınların eşleriyle ortak olarak işletme kurdukları şeklinde değerlendirmek mümkündür. Kadın girişimcilerin çoğunun eşleri ile aynı mesleği yaptığı dolayısıyla kadın girişimcilerin işleri ile eşlerinin işleri arasında bağlantı olduğu sonucuna varılabilir. Kadınların yaş aralığına baktığımızda örneklemin %41,1'i 36-45 yaş aralığındadır. Dolayısıyla baba mesleğinde emekli grubunun en fazla payı oluşturması da doğal bir sonuçtur. Kadın girişimcilerin babalarının mesleklerine göre en büyük pay %30,6 oranı ile emekli, %29'u işçi, %21'i memur, % 14,5'i serbest meslek ve % 4,8'i girişimciden oluşmaktadır. Elde edilen bu verilerden işçi ve memur ailelerden gelen kadınların girişimcilğe daha fazla yöneldiğini söylemek mümkündür.

Bu çalışmanın kavramsal çerçeve kısmında; ülkemizde geleneksel yapının hâkim olduğundan, buna bağlı olarak kadınların iş yaşamında geri planda kalarak bu alanda yeteri kadar rol almadıklarından ve kadına verilen görevler içerisinde ev işleri yapmak, çocuk bakmak gibi asli görevler olduğundan söz

edilmişti. Örneklemini oluşturan kadın girişimcilerin annelerinin meslekleri incelendiğinde % 81,4 oranı ile ev hanımı oldukları görülmektedir. Ancak kadın girişimcilerin anneleri gibi ev hanımı olmayı değil, kendi işlerini kurmayı seçmiş olmaları; kadınlar açısından oldukça önemli bir gelişme kaydedildiğini göstermektedir. Buna ek olarak örnekleme dâhil olan kadın girişimcilerin annelerinin % 7,3'ü işçi iken, % 6,5'i memur, % 4,9'u ise emeklidir. Örnekleme dâhil olan kadın girişimcilerin annelerinin % 7,3'ü işçi iken % 6,5'i memur, % 4,9'u ise emeklidir.

Kadın girişimcilerin iş tecrübeleri detaylı olarak incelendiğinde; % 50'lik oranla 6-10 yıllık girişimciler ilk sırayı alırken, ikinci sırada % 42,7 ile 0-5 yıllık girişimciler ve üçüncü sırada % 7,3 ile 11-20 yıllık girişimciler bulunmaktadır. 11-20 yıllık tecrübesi olan kadınlar örneklemin yalnızca % 7,3 gibi az bir kısmını oluşturmaktadır. Bu verilerden yola çıkarak geçmişten günümüze doğru gelindikçe kadınların iş hayatında olma oranlarının arttığını söylemek mümkündür.

Kadın girişimcilerin aylık gelirleri irdelendiğinde, %54'ünün 3001 TL ve üzerinde gelirleri olduğu görülmektedir. %36,3'ünün aylık geliri 2001-3000 TL arasında ve %9,7'sinin aylık geliri ise 1001-2000 TL arasındadır. Kadın girişimcilerin yarısından fazlasının 3001'in üzerinde aylık gelirinin olmasını, kadınları sabit gelirli devlet memurluğu yerine girişimcilğe yönlendiren etkenlerden biri olarak değerlendirmek mümkündür.

Ankete katılan kadın girişimcilerin işletmelerinin faaliyet süresine bakıldığında; %40,3'lük oranla 5-7 yıllık işletme sahibi olan kadın girişimciler ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada %38,7'lik oranla 2-4 yıllık işletmesi olan kadın girişimciler, üçüncü sırada %17,7'lik oranla 8-10 yıllık işletmesi olan kadın girişimciler, son sırada ise %1,6'lık oranla 0-1 yıllık işletmesi olan kadın

girişimciler ile 11 yıldan fazla süredir işletmesi olan kadın girişimciler yer almaktadır. Kadın girişimcilerin sahibi oldukları işletmelerinin faaliyet gösterdikleri alanlar da değişiklik göstermektedir. Örneklemin %41,1'i pazarlama/satış alanında faaliyet gösterirken, %30,6'sı üretim/imalat alanında faaliyet göstermekte, %27,4'ü hizmet alanında faaliyet göstermekte ve %0,8'inin ise diğer alanlarda faaliyet gösterdiği görülmektedir.

Araştırmaya katılanlara sorulan “İşletmenizde çalışan sayısı?” sorusuna, örneklemin tamamına yakını yani %99,2'si 25 kişiden az yanıtını vermiştir. %0,8'den ise 25-49 kişi yanıtını almıştır. Bu verilerden uygulamanın gerçekleştirildiği Sivas ilinde kadın girişimcilerin işlettiği işletmelerin genel olarak mikro ve küçük işletmelerden oluştuğunu söylemek mümkündür. Ankete katılan kadın girişimcilere anketin kişisel bilgi bölümünde son olarak “İşletme ortağınız var mı? Varsa yakınlığı?” sorusu sorulmuştur. Anketi

yanıtlayanların %33,9'unun işletme ortağı eşi, yine %33,9'unun işletme ortağı ise ailesinden biri olarak görülmektedir. Örneklemin %26,6'sı ortağı yok seçeneğini işaretlemiştir. Son olarak örneklemin %3,2'sinin ortağı akrabası olurken, %2,4'ünün ortağı ise arkadaşı olarak görülmektedir.

3.3. Belirleyici İstatistikler

Verilerin analizi sırasında, anketteki her bir ölçeğe ilişkin verilerin aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarından oluşan belirleyici istatistikler hesaplanmıştır. Elde edilen veriler normal dağılıma uymadığı için iki yönlü varyans analizi olarak F testi yerine Freidman testi kullanılmıştır. Freidman testi, iki yönlü varyans analizinin parametrik olmayan alternatifidir (Karagöz, 2016: 646-652).

Tablo 3'te kadın girişimcilerin girişimci olma nedenlerine ait betimleyici istatistikler sunulmaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Girişimci Olma Nedenlerinin Önem Derecesine Göre Dağılımları

Girişimci Olma Nedenleri	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Ekonomik bağımsızlık için	4,79	0,521
Aile ihtiyaçlarını karşılamak için	4,76	0,686
Kendimi gerçekleştirmek için	4,70	0,545
Zamanımı değerlendirmek için	4,64	0,753
İş yaşamına atılmak için	4,62	0,751
İdealimi gerçekleştirmek için	4,29	1,027
Diğer insanlara faydalı olabilmek için	4,18	1,039
Sosyal ilişkiler için	3,40	1,442
Mesleğimi yapmak için	2,91	1,43

Ardından kadın girişimcilerin girişimci olmalarını etkileyen nedenler arasında farklılığın olup olmadığını sınamak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur:

H₀: Kadın girişimcilerin girişimci olmalarını etkileyen nedenler arasında farklılık yoktur.

H₁: Kadın girişimcilerin girişimci olmalarını etkileyen nedenler arasında farklılık vardır.

Freidman testine göre $\text{sig} = 0,000 < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezi reddedilir. Yani girişimci olmayı etkileyen nedenler arasında farklılık bulunduğu %5 önem seviyesinde

karar verilmiştir. Buna ek olarak girişimci olmayı etkileyen en önemli neden “ekonomik bağımsızlık” (aritmetik ortalaması en yüksek ve standart sapması en düşük) olmuştur. Bu sonucu, kadın girişimcilerin maddi olarak eşlerine bağlı olmadan kendi ayakları üzerinde durmayı tercih etmelerine ve ekonomik olarak kendilerini güvende hissetme arzularına bağlamak mümkündür. Kadınların girişimci olmalarında kendilerini etkileyen diğer nedenler ise; “aile ihtiyaçlarını karşılamak” (4,76), “kendimi gerçekleştirmek” (4,70), “zamanımı değerlendirmek” (4,64), “iş

yaşamına atılmak” (4,62), “ideali gerçekleştirmek” (4,29), “diğer insanlara faydalı olabilmek” (4,18), “sosyal ilişkiler kurmak” (3,40) ve “mesleğimi yapmak” (2,91) şeklinde sıralanmaktadır. Bu sonuçlara bakıldığında, Freidman test istatistiğinin doğruluğunun desteklendiği görülmektedir.

Kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları zorluklar için verilen aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarından oluşan belirleyici istatistikler hesaplanarak Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin İşlerini Kurarken Karşılaştıkları Zorlukların Önem Derecesine Göre Dağılımları

İş Kurarken Karşılaşılan Zorluklar	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Bulduğum şehirde kiraların yüksek olması beni zorladı.	4,68	0,530
Uygun yeri bulmakta zorlandım.	4,26	1,037
Sermaye temininde zorlandım.	4,13	1,235
Deneyimim olmadığı için zorlandım.	4,11	1,218
Pazarda tanınmamış olmak	3,70	1,430
Bürokratik işlemlerle uğraşmak beni çok zorladı.	3,55	1,398
Uygun materyal temininde zorlandım.	3,24	1,516
Uygun eleman temininde zorlandım.	3,14	1,507
Aile ile ilgili sorunlar	2,53	1,658

Kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları zorluklar arasında farklılığın olup olmadığını sınamak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur:

H0: Kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları zorluklar arasında farklılık yoktur.

H1: Kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları zorluklar arasında farklılık vardır.

Freidman testine göre $\text{sig} = 0,000 < 0,05$ olduğundan H0 hipotezi reddedilir. Yani kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları

zorluklar arasında farklılık olduğuna %5 önem seviyesinde karar verilmiştir.

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin işlerini kurarken karşılaştıkları sorunlar önem derecesine göre sıralandığında “bulduğum şehirde kiraların yüksek olması beni zorladı” (4,68) ilk sırada yer alırken “uygun yeri bulmakta zorlandım” (4,26) ikinci sırada yer almaktadır. Anketin uygulandığı Sivas ilinin küçük bir şehir olmasından dolayı kadınların iş yeri bulmakta zorlanması, aynı zamanda rekabetin fazla olmamasından kaynaklı kiraların yüksek olması bu iki birimin ilk sıralarda yer almasının nedeni olarak göstermek

mümkündür. Karşılaşılan sorunların diğerlerine bakıldığında “sermaye temininde zorlandım” (4,13), “deneyimim olmadığı için zorlandım” (4,11), “pazarda tanınmamış olmak” (3,70), “bürokratik işlemlerle uğramak beni çok zorladı” (3,55), “uygun materyal teminine zorlandım” (3,24), “uygun eleman temininde zorlandım” (3,14), “aile ile ilgili sorunlar”

(2,53) şeklinde sıralandığı görülmektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında Freidman testi istatistiğinin doğruluğunun desteklendiği görülmektedir.

Kadın girişimciliği ile ilgili sorunlara ilişkin önermeler için gerekli istatistiksel testler uygulanarak sonuçlar Tablo 5’te verilmektedir.

Tablo5.Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilikle İlgili Karşılaştıkları Sorunların Önem Derecesine Göre Dağılımları

Girişimcilikle İlgili Karşılaşılan Sorunlar	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Kadın olmak elemanlar hakkında duygusal karar vermeye neden olmamaktadır.	4,68	4,735
Kadın olmak müşterilerle daha iyi iletişim kurmayı sağlamaktadır.	4,59	0,574
Çevremden kendi işimi kurma kararım olumlu tepkilerle karşılandı.	4,55	0,661
Kadın girişimciler erkek-kadın ayrımı olmaksızın elemanları ile sağlıklı ilişkiler kurabilmektedir.	4,54	0,594
Kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı.	4,5	0,58
Pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar.	4,45	0,81
Girişimcinin kadın olması, erkek çalışanı yönlendirmekte bir sorun oluşturmamaktadır.	4,38	0,736
Girişimcilik konusundaki eğitimlere katılmak işimi geliştirmeme destek olmuştur.	4,08	0,75
İşimle ilgili eğitim ve seminerlere katılmak her zaman bana destek olmuştur.	4,06	0,784
Çevremde girişimciliğe atılmamda bana örnek olan ve yol gösterenler olmuştur.	4,03	1,245
Finans kurumlar kadın girişimcilere yardımcı olmaktadır.	3,94	1,011
Kadın olmam kefil, kredi gibi konularda sorun oluşturmamaktadır.	3,91	3,858
Aldığım eğitimler girişimcilikte bana destek olmuştur.	3,89	0,909
Ailemin sosyal yapısı kendi işimi kurmamda bana destek oldu.	3,79	1,545
Devletin kadın girişimcilere finansal desteği bulunmaktadır.	3,79	1,096
Vergi mevzuatı kadın girişimciler için engeller oluşturmamaktadır.	3,75	1,129
Siyasi yapılanma kadın girişimciliğini desteklemektedir.	3,21	1,057
Çalıştığım sektördeki yasal düzenlemeler kadın girişimcilere destek vermektedir.	3,1	1,012
Eşimin işe girişimimdeki desteği cesaretimi artırdı.	2,99	1,866
Sektörel ilişki ağı kadın girişimciler için kapalı değildir.	2,92	1,273
Kadın girişimciler için işletme sermayesi sağlamada erkek girişimcilerden daha farklı sorunlar yaşanmamaktadır.	2,86	1,329
Yaşadığım şehirdeki kadınlar girişimcilik konusunda birbirine destek vermektedir.	2,7	1,038
Yaşadığım şehir kadın girişimcilerin örgütlenmesi konusunda etkindir.	2,69	1,056
Yaşadığım şehirdeki aile yapısı kadınların girişimci olmasını desteklemektedir.	2,65	1,204
Şehrimdeki örgütlenme sayesinde işimdeki yeniliklerden ve desteklerden haberdar olabilmekteyim.	2,53	1,015
Şehrimdeki mesleki kurumlardan girişimcilik yolunda destek gördüm.	2,51	1,016
Tedarikçi ilişkilerinde kadın girişimciler zorluk yaşamamaktadır.	2,35	1,109
Kadın olmam örgütlenme konusunda avantaj sağlamaktadır.	2,02	0,792
Sektörel çevrede kadın olmak işleri kolaylaştırmaktadır.	1,9	0,933
Kadın olmak bulunduğum çevrede bürokratik engelleri halletmekte kolaylık sağlamaktadır.	1,66	0,669
Toplumun erkek egemen olmasının kadın girişimciliğine olumsuz etkileri yoktur.	1,49	0,746

Kadın girişimciliği ile ilgili sorunlara ilişkin önermeler arasında farklılık olup olmadığını sınamak için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur:

H₀: Kadın girişimciliği ile ilgili sorunlara yapılan önermeler birbirlerinden farklı değildir.

H₁: Kadın girişimciliği ile ilgili sorunlara yapılan önermeler birbirlerinden farklıdır.

Freidman testine göre $\text{sig} = 0,000 < 0,05$ olduğundan H₀ hipotezi reddedilir. Yani girişimcilik ile ilgili sorunlara yapılan önermelerin birbirlerinden farklı olduğuna %5 önem seviyesinde karar verilmiştir.

Tablo.5'e göre ankete katılan kadın girişimcilerin girişimcilikle ilgili sorunları önem derecesine göre sıralandığında; ilk sırada “kadın olmak elemanlar hakkında duygusal karar vermeye neden olmamaktadır” (4,68) yer almaktadır. Bu durumda; toplum içerisinde duygusal olarak bilinen kadınların, işleri söz konusu olduğunda duygusallığı bir kenara bırakıp akıl ve mantıkla karar verdiklerini söylemek mümkündür. Kadın girişimcilerin girişimcilikle ilgili diğer önemli beş sorunu ise şöyle sıralanmaktadır; “kadın olmak müşterilerle daha iyi iletişim kurmayı sağlamaktadır” (4,59), “çevremden kendi işimi kurma kararım olumlu tepkilerle karşılandı” (4,55), “kadın girişimciler erkek – kadın ayrımı olmaksızın elemanları ile sağlıklı ilişkiler kurabilmektedir” (4,54), “kendi işimi kurmam ile toplumdaki yerim önem kazandı” (4,5), “pazardaki erkek rakipler kadın girişimciler konusunda bir sorun yaşamamaktadırlar” (4,45),

Tablo 5'e genel olarak bakıldığında; girişimci kadınlar, kadın olmanın çalışanlarla veya müşterilerle iletişim kurarken bir avantaj olduğunu fakat aynı durumun şehirdeki diğer kadın girişimcilerle örgütlenme açısından geçerli olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, kadınlar; kendi işlerini kurduklarında toplumdaki yerlerinin önem kazandığını, devletin ve finans kurumlarının kadınları

girişimcilik konusunda desteklediğini ve aldıkları eğitimlerin girişimci olma yolunda kendilerine katkı sağladığını düşünmektedirler. Yine kadın girişimciler Sivas ilindeki aile yapısının kadın girişimcileri desteklemediğini, aynı zamanda kadın olmanın tedarikçilerle ilişki kurmakta fayda sağlamadığını ve bürokratik işlemlerde de bu durumun bir avantaj olmadığını dile getirmişlerdir.

Kadın girişimcilerin işlerine yönelik devletten beklentileri için gerekli betimsel istatistikler Tablo 6'da sunulmaktadır.

Kadın girişimcilerin işlerine yönelik devletten beklentileri arasında farklılık olup olmadığının sınanması için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur:

H₀:Kadın girişimcilerin işlerine yönelik devletten beklentileri arasında farklılık yoktur.

H₁:Kadın girişimcilerin işlerine yönelik devletten beklentileri arasında farklılık vardır.

Freidman testine göre $\text{sig} = 0,000 < 0,05$ olduğundan H₀hipotezi reddedilir. Yani kadın girişimcilerin işlerine yönelik devletten beklentileri arasında farklılık olduğuna %5 önem seviyesinde karar verilmiştir.

Tablo 6'daki verilere göre; kadın girişimcilerin devletten beklentilerinde ilk sırada “teknik destek sağlanmasını beklerim” (4,73) yer almaktadır. İkinci sırada “eğitim olanaklarının sağlanmasını beklerim” (4,72), üçüncü sırada “kredi olanaklarının iyileştirilmesini beklerim” (4,71) yer almaktadır. Devamında ise sırasıyla “vergi kolaylıkları getirilmesini beklerim” (4,67) bulunmaktadır. Devamında ise “rekabet koşullarının geliştirilmesini beklerim” (4,61) son olarak da “bürokratik işlemlerin azaltılmasını beklerim” (4,51) yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; kadınların, devletten beklentileri konusunda hemfikir olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Kadın Girişimcilerin Devletten Beklentilerinin Önem Derecesine Göre Dağılımları

Devletten Beklentiler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Teknik destek sağlanmasını beklerim.	4,73	0,464
Eğitim olanaklarının sağlanmasını beklerim.	4,72	0,468
Kredi olanaklarının iyileştirilmesini beklerim.	4,71	0,476
Vergi kolaylıkları getirilmesini beklerim.	4,67	0,471
Rekabet koşullarının geliştirilmesini beklerim.	4,61	0,614
Bürokratik işlemlerin azaltılmasını beklerim.	4,51	0,769

3.4. Demografik Değişkenlere İlişkin Hipotezlerin Test Edilmesi

Çalışmanın hipotezlerinin sınanması için Chi-Square (χ^2 Testi) Testi kullanılmıştır. χ^2 bağımsızlık testi, farklı kategorilere ayrılmış ve iki olay arasındaki ilişkinin testi için yapılmaktadır (Karagöz, 2016: 665-679). Buna göre hipotez 1 için;

H₀: Kadın girişimcilerin yaş grubu değişkeni ile iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Kadın girişimcilerin yaş grubu değişkeni ile iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Yaş grubu değişkeni ile iş kurma sürecinde karşılaşılan zorluklar arasındaki ilişkiye ait test istatistiği değerleri Tablo 7’de gösterilmektedir

Tablo 7. Yaş Değişkeni ile İş Kurmada Karşılaşılan Zorlukların Karşılaştırılması

Karşılaşılan Zorluklar	Pearson - ChiSquare
Sermaye temininde zorlandım	sig = 0,011*
Bürokratik işlemlerle uğraşmak beni çok zorladı	sig = 0,000**
Deneyimim olmadığı için zorlandım	sig = 0,001*
Uygun yeri bulmakta zorlandım	sig = 0,028*
Bulduğum şehirde kiraların yüksek olması beni zorladı	sig = 0,291
Uygun eleman temininde zorlandım	sig = 0,009*
Uygun materyal temininde zorlandım	sig = 0,000**
Pazarda tanınmamış olmak	sig = 0,001*
Aile ile ilgili sorunlar	sig = 0,000**

* p< 0,05 - %5 önem seviyesinde anlamlı farklılık mevcuttur.

**p<0,01 - %1 önem seviyesinde anlamlı farklılık mevcuttur.

Chi-Square testine göre; sig. değeri > 0,05 ise ilişki yok, sig. değeri < 0,05 ise ilişki var şeklinde yorum yapılacaktır. Tablo 7’de verilen Pearson – ChiSquare değerlerinre göre sadece “bulunduğum şehirde kiraların yüksek olması beni zorladı” sorunu ile yaş değişkeni arasında bir ilişkinin olmadığı yorumu yapılmaktadır. Diğer sorunlar ile yaş değişkeni arasında bir ilişkinin olduğu hatta “bürokratik işlemlerle uğraşmak beni çok zorladı”, “uygun materyal temininde zorlandım” ve “aile ile ilgili sorunlar” arasındaki ilişkinin oldukça güçlü olduğu sonucuna varılmaktadır.

Hipotez 2 için kadın girişimcilerin medeni durum değişkeni ile girişimci olma nedenleri arasında ilişki analiz edilerek χ^2 tes istatistiği değerleri Tablo 8’de verilmektedir.

H₀:Kadın girişimcilerin medeni durum değişkeni ile girişimci olma nedenleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁:Kadın girişimcilerin medeni durum değişkeni ile girişimci olma nedenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 8. Medeni Durum ile Girişimci Olma Nedenlerinin Karşılaştırılması

Girişimci Olma Nedenleri	Pearson-ChiSquare
Aile ihtiyaçlarını karşılamak için	sig = 0,000**
Ekonomik bağımsızlık için	sig = 0,000**
Mesleğimi yapmak için	sig = 0,025*
İş yaşamına atılmak için	sig = 0,000**
Sosyal ilişkiler için	sig = 0,000**
İdealimi gerçekleştirmek için	sig = 0,000**
Zamanımı değerlendirmek için	sig = 0,005*
Kendimi gerçekleştirmek için	sig = 0,000**
Diğer insanlara faydalı olabilmek için	sig = 0,006*

* p< 0,05 - %5 önem seviyesinde anlamlı farklılık mevcuttur.

*p<0,01 - %1 önem seviyesinde anlamlı farklılık mevcuttur.

Tablo 8’e göre; medeni durum değişkeni ile girişimci olma nedenlerinin tamamı arasında bir ilişki vardır. Özellikle “aile ihtiyaçlarını karşılamak için”, “ekonomik bağımsızlık için”, “iş yaşamına atılmak için”, “sosyal ilişkiler için”, “idealimi gerçekleştirmek için”, “kendimi gerçekleştirmek için” nedenleri ile medeni durum değişkeni arasında oldukça güçlü bir ilişki mevcuttur.

Hipotez 3 için;

H₀:Kadın girişimcilerin eşlerinin meslek durumu değişkeni ile iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁:Kadın girişimcilerin eşlerinin meslek durumu değişkeni ile iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Eşlerin meslek durumu değişkeni ile iş kurma sürecinde karşılaşılan zorluklar arasındaki

ilişkiye ait χ^2 test istatistiği değerleri ise Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9. Eşlerin Meslek Durumu İle İş Kurma Sürecinde Karşılaşılan Zorlukların Karşılaştırılması

Karşılaşılan Zorluklar	Pearson- ChiSquare
Sermaye temininde zorlandım	sig = 0,049*
Bürokratik işlemlerle uğraşmak beni çok zorladı	sig = 0,000**
Deneyimim olmadığı için zorlandım	sig = 0,000**
Uygun yeri bulmakta zorlandım	sig = 0,000**
Bulunduğum şehirde kiraların yüksek olması beni zorladı	sig = 0,005*
Uygun eleman temininde zorlandım	sig = 0,000**
Uygun materyal temininde zorlandım	sig = 0,000**
Pazarda tanınmamış olmak	sig = 0,000**
Aile ile ilgili sorunlar	sig = 0,000**

* $p < 0,05$ - %5 önem seviyesinde anlamlı farklılık mevcuttur.

** $p < 0,01$ - %1 önem seviyesinde anlamlı farklılık mevcuttur.

Tablo 9’dan görüleceği üzere; eşlerin meslek durumu değişkeni ile iş kurma sürecinde karşılaşılan zorlukların tamamı arasında bir ilişki vardır. Özellikle “bürokratik işlemlerle uğraşmak beni çok zorladı”, “deneyimim olmadığı için zorlandım”, “uygun yeri bulmakta zorlandım”, “uygun eleman temininde zorlandım”, “uygun materyal temininde zorlandım”, “pazarda tanınmamış olmak”, “aile ile ilgili sorunlar” zorlukları ile eşlerin meslek durumu arasında oldukça güçlü bir ilişki söz konusudur.

SONUÇ

Kadın girişimci; kendi adına işletmesi bulunan ve bu işletmeyi kendisi yöneten, risk alan, fırsatları değerlendiren kişidir. Ülkemizin sahip olduğu toplumsal yapı ve kültür kadınların girişimci olmalarının önüne çeşitli engeller çıkmasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla kadınlar, girişimci olurken girişimcilikle ilgili sorunların yanı sıra aile ile ilgili sorunlar, eğitimle ilgili sorunlar, çevresel faktörlerin yol açtığı sorunlar gibi diğer sorunlarla da baş etmek zorunda kalmaktadırlar.

Bu çalışmanın kapsamındaki araştırmaya katılan Sivas ilindeki 124 kadın girişimcinin kişisel bilgi formuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde; girişimcilerin en fazla 36-45 yaş grubuna dâhil oldukları, genel olarak lise ve üniversite mezunu oldukları, yarısından fazlasının evli olduğu, çoğunluğunun 2 veya 3 çocuk sahibi olduğu, eşlerinin mesleğine bakıldığında işçi ve girişimci eşlerin en fazla olduğu, babalarının mesleğine bakıldığında emekli olanların yüksek oranda olduğu, annelerinin mesleğine bakıldığında ise ev hanımı olanların çok yüksek oranda olduğu görülmüştür. Kadın girişimcilerin işleriyle ilgili sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde ise girişimcilerin yarısına yakınının 0-5 yıl arasında iş tecrübelerinin bulunduğu, yine yaklaşık yarısının aylık gelirinin 3001 TL ve üzerinde olduğu, işletmelerinin faaliyet süreleri incelendiğinde en fazla 5-7 yıl arasında faaliyet gösterenlerin bulunduğu, işletmelerinin faaliyet alanı incelendiğinde çoğunluğunun pazarlama-satış alanında faaliyet gösterdiği, tamamına yakınının işletmelerinde 25 kişiden az çalışan bulunduğu ve işletme ortakları incelendiğinde eşleriyle ve aile bireyleriyle ortaklık kuranların

oranlarının en fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca anket verilerinden elde edilen bulgulara göre, kadınların girişimci olma nedenleri sırasına göre; ekonomik bağımsızlık elde etme, aile ihtiyaçlarını karşılama, kendini gerçekleştirme, zamanını değerlendirme, iş hayatına atılma, idealini gerçekleştirme, diğer insanlara faydalı olma, sosyal ilişkiler kurma ve mesleğini yapma şeklindedir. Ekonomik bağımsızlığın ilk sırada yer alması kadınların kendi ayakları üzerinde durmak istediklerini ve ekonomik açıdan başkasına bağlı olmak istemediklerini göstermektedir.

Çalışmanın sonucuna göre, girişimci kadınların iş kurma süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar incelendiğinde; kadın girişimcilerin, en fazla kiralardan yüksek olmasından dolayı zorluk yaşadıklarını kaydetmişlerdir. İkinci olarak uygun yeri bulmakta zorlanan kadın girişimciler, sermaye temini, deneyimsizlik, pazarda tanınmamış olmak, bürokratik işlemler, materyal temini, eleman temini ve aile ile ilgili konularda zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu anlamda; işin başlangıç süreçlerinde kamu otoritesi tarafından kiralardan sübvans edilerek belirli bir seviyede tutulmasının ve vergi indirimi yapılmasının belirtilen sorunun çözümünde etkili olabileceği düşünülmektedir. Yine bir diğer sorun olan sermaye temininin çözümü konusunda kamu ve özel bankaların düşük faizli, yüksek limitli krediler vermek suretiyle kadınların sermaye arayışına girmeden bankalara borçlanarak kendi işletmelerini kurmalarını sağlamak mümkündür. Kadın girişimcilerin iş kurma sürecinde karşılaştıkları önemli sorunlardan bir diğeri de pazarda tanınmamış olmalarıdır. Meslek odalarının önderliğinde girişimci kadınlar için bu konuda bilgilendirme yapılmalıdır. Kadın girişimcilerin işletmelerinde kullanacakları materyallerin tedarik edilmesinde de yine odaların öncülük etmesi fayda sağlayabilecektir.

Kadın girişimciliği ve sorunları üzerine ülkemizde yapılmış olan birçok çalışma bulunmaktadır. Ülkemizdeki diğer çalışmalar

ile gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir. Kendirli ve Şenöz (2019) yaptıkları çalışmalarında hizmet üretiminde kadın girişimciliğinin yerini Çorum ilini baz alarak belirlemeye ve bu hususta değerlendirme yapmaya çalışmışlardır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar; kadın girişimcilerin sektörleri bakımından kuaför ve kişisel bakım, büro hizmetleri ve restoran gibi hizmet sektörleri üzerinde yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Ayrıca Kendirli ve Şenöz (2019), girişimci kadınların finansal açıdan eksikliklerinin veya teknik bilgi yetersizliklerinin girişimcilik boyutunun olumsuz yönlerini oluşturduğunu ileri sürmüşlerdir. Tekin (2018) tarafından gerçekleştirilen ve örneklemi Muş merkez ve ilçelerinde ikamet eden 300 kadının oluşturduğu araştırmanın sonucunda, kadınların büyük çoğunluğunun el işi yaparak haneye katkı sağladıkları, iş yeri açmak için yeterli sermayelerinin olmamasına rağmen olanak sağlandığında işyeri açmak için girişimde bulunacakları, girişimcilikle ilgili herhangi bir eğitim almadıkları, çoğunluğun ailesinde girişimci olmadığı bilgilerine ulaşılmıştır. Yaşar (2017) yaptığı çalışmada; kadın girişimcilerin gerek iş kurarken, gerekse iş kurma süreci sonrasında yaşadıkları sorunları belirlemeye çalışmıştır. Karşılaşılan sorunlara çözüm önerisi olarak risk alma konusunu işlemiştir. Sorunların çözümü için kadın girişimcilerin daha cesaretli davranmaları gerektiği üzerinde durulmuştur. Bürokratik işlemler konusunda yaşanan sıkıntıların çözümü için ise Yaşar (2017), bu konuda destek sağlayan kurum ve kuruluşlardan yardım olarak bir çözüm önerisi oluşturulmasını tavsiye etmiştir. Öztürk (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; Türkiye genelindeki kadın girişimcilerin genel profili çizilmiş, kadınların karşılaştıkları sorunlara çözüm getirilmesi ve engellerin kaldırılmasıyla istihdam olanağı ve buna bağlı olarak toplumun refah seviyesinin artacağından bahsedilmiştir. Çalışma sonucunda kadın girişimcilerin firmalarını kurarken karşılaştığı zorluklardan

bürokratik işlemler, uygun eleman ve materyal temini önem derecesine göre sıralamada çok önemli sorunlar olarak belirtmiştir. Yetim (2002) tarafından yapılan çalışmada; sermayenin sosyal yapısı olarak, kadın girişimcilerin niteliklerinin ve yeterliliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmaya göre; kadın girişimciler şahsi sermayelerini ve borçlanarak elde ettikleri kaynakları girişimcilik faaliyetlerinde kullanmışlardır.

Kadınların girişimcilik ile ilgili sorunlarının çözüme kavuşturulması, öncelikle kadının hem toplumsal hayatta hem de çalışma alanında eşit oyun alanına sahip olmasını sağlayacak ve ülke nüfusunun neredeyse yarısını oluşturan kadınların hak ettikleri yere gelmelerini sağlayacaktır. Ayrıca kadınların iş hayatında aktif olarak yer almaları ülke ekonomisine de önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada, Orta Anadolu bölgesinde yer alan Sivas ilinde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin iş kurma süreçleri ve sonrasında yaşadıkları sorunlar sınırlı katılım ve bölgesel olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen sonuçların, politika belirleyici olan kamu otoritesi, sivil toplum örgütleri ve alan araştırmacıları için yol gösterici olması da beklenmektedir. Bu alanda daha geniş bir bölgeyi kapsayacak bir örneklemle ve konunun sosyolojik yapısını da ele alan çalışmaların yapılmasının ilgili literatüre/uygulamalara önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Alpay, A. (2012). *Girişimci ekosistemi. Girişimciliğin altın kuralları Türkiye için uzman önerileri*. Demirkaya, T. ve Belen, E.(drl). İstanbul: Optimist Yayın Dağıtım.

Akdemir, A. (1999). *Girişim kültürü (para ile mutlu olunur mu?)*. Kütahya: Nadir Kitap.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamalı*. 5. Baskı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik temel kavramlar ve bazı güncel konular*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Ballı, A. (2017). Girişimcilik ve girişimci tipolojileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Vol 29; 143-166.

Batı, G.B, İnel, N.(2015). Kadın girişimcilerin profili bağlamında çatışma düzeyleri ve yatırım tercihleri: yalova ili üzerine inceleme. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, Cilt 11, Sayı 44.

Bayrakçı, E., Köse S.(2019). Kadın girişimciliğinde “bir tık” ötesi: kadın dijital girişimciler üzerine nitel bir araştırma. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 3(6): 95-106.

Bedük, A. (2005). Türkiye’de çalışan kadın ve kadın girişimciliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12), 106-117.

Brush, C.G., Carter, N.M, Gatewood. E.J., Greene, P.G., Hart, M.M. (2006b). Introduction: the diana project international. growth-oriented women entrepreneurs and their businesses, northampton, MA: Edward Elgar, 3-22.

Cici, E.N. (2013). *Kadınların Girişimcilik Yolunda Karşılaştıkları Sorunların Öz Girişimcilik Yetenekleri Üzerindeki Etkisi: Konya İlinde Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dedeoğlu, Ö. A. (2016). *Tüm boyutlarıyla girişimcilik*, Hümanist Kitap Yayıncılık, İstanbul.

Dhillon, P. (1993). *Women entrepreneurs: Problems and prospects*. New Delhi: Blaze.

Dünya Bankası (2012). *Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kalkınma, genel bakış*. Washington DC: Dünya Kalkınma Raporu. Dünya Bankası Yayınları.

Ecevit, Y. (2007). *Türkiye'de kadın girişimciliğine eleştirel bir yaklaşım*. Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara.

Erdun, Ş. (2011). *Kadın girişimcilerin risk alma eğilimi ve kendine güven özellikleri üzerine bir çalışma: zonguldak örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erktürk, E. (2015). *Girişim ilham kaynakları. Startup*. Doğan Burda Dergi Yayıncılık.

Esen, Ş., Çetin, S. (2012), “Siyasi Parti ve Hükümet Programlarında Girişimcilik ve İnovasyon”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 71-82.

Gökakın, Z. (2000). *Doksanlı yılların yeni kahramanları: Türkiye'de girişimci kadın profili*. Nevşehir: 8. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı.

Gökalp, İ.E. (2008). *Türkiye'de kadın girişimciler ve kadın yöneticiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gürol, M. A. (2000). *Türkiye'de kadın girişimci ve küçük işletmesi: Fırsatlar, sorunlar, beklentiler ve öneriler*. Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Güleç, S. (2011). *Kadın girişimciliği karaman örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hisrich, R. D., Peters, M.P. (1998). *Entrepreneurship*. USA: McGraw – Hill Education.

Hisrich, R. D. ve Peters, M. P. (2002). *Entrepreneurship. Fifth Edition*. USA: McGraw-Hill Irwin.

İlter, B. (2010). *Girişimcilik sürecinde kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların analizi: KAGİDER örneği*. Ankara: Adalet Yayınevi.

İş ve Meslek Sahibi Kadınlar Derneği. (2010). *Konya saha çalışması raporu*.

İşcan, F. Ö., Kaygın, E. (2011). Potansiyel girişimciler olarak üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3 (2): 275-286.

Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS 23 Uygulamalı İstatistiksel Analizler*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kendirli, H.Ç., Şenöz, Ş.A. (2019). Hizmet sektöründe kadın girişimciler: çorum araştırması. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi* (IBAD), 4 (1), Kış/Winter.

Kuşay, Y. (2017). İş gücü alanı olarak sosyal medyanın kullanımı ve girişimci kadınlar. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1: 23-33.

Kurtuluş, K. (1989). *İşletmelerde araştırma yöntem bilimi*. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, Yayın No: 210, İstanbul.

Küçük, O. (2017). *Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Nakip, M. (2006). *Pazarlama araştırmaları teknikler ve (spss destekli) uygulamalar*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

Önce, A. G., Marangoz, M., Erboy, N. (2014). Ekonomik büyüme ve kalkınmada girişimciliğin rolü ve önemi. International Conference On Euroasion Economies, <http://avekon.org/papers/1041.pdf> (Erişim Tarihi: 15.3.2019).

Öztürk, M.D. (2016). *Türkiye’de kadın girişimcilik: kadınları girişimciliğe yönelten faktörler, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü.

Öztürk, M. D., Arslan, İ. K. (2016). Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, Tartışma Metinleri*

Öztürk, S. (2018). Türkiye’de kadın girişimciliğinin iktisadi ve kültürel normlar çerçevesinde değerlendirilmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. Cilt:13 Sayı:1, 1-11.

Saray, G. (1993). *Türkiye’de kadın girişimciliği, kadını girişimciliğe özendirme ve destekleme paneli*. Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Eğitim Serisi, Ankara, 117-125.

Schumpeter, J.A. (1934). The theory of economic development. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Sipahi, E. (1997). *Türkiye’de girişimcilik ve kadın girişimciler üzerine bir araştırma*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Soysal, A. (2010). Türkiye’de kadın girişimciler: engeller ve fırsatlar bağlamında bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 65(1): 83-114.

Şahin, E. (2006). *Kadın girişimcilik ve konya ilinde kadın girişimcilik profili üzerine bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tağ, M, N. ve Hıdroğlu, D. (2020). Yenilikçi girişimciliğin oyun sahası: kurumsal yapının kadın girişimciliğine etkisi. *Sosyoekonomi*, 28(44).

Tekin, Z. (2018). Muş İlinin Kadın Girişimcilik Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bir Pilot Araştırma. *Business and Management Studies: An International Journal*. Cilt: 6, Sayı:1

Tekin, M. (2005). *Hayallerin gerçeğe dönüşümü: girişimcilik*. Konya: Damla Ofset Matbaası.

Titiz, T. (1994). *Girişimcilik*, İnkılap Kitabevi, Ankara.

TÜSİAD (2002). *Türkiye’de Girişimcilik*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.

Weiler, S., Bernasek, A. (2001). Dodging the glass ceiling? Networks and the new wave of women entrepreneurs. *The Social Science Journal*, 38, 85-103.

Yaşar, F. (2017). *Düzce ilinde girişimcilik profilinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi.

Yetim, N. (2002). Sosyal sermaye olarak kadın girişimciler: mersin örneği. *Ege Akademik Bakış Dergisi*. C. 2, Sayı:1

Yozgat, F. (2001). *Bilimsel araştırma metodları*. Ankara: Yargı Yayınları.

Araştırma ve Yayın Etiği: *Bu çalışmada araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulduğu yazar tarafından taahhüt edilmektedir.*

Research and Publication Ethics: *In this study, the rules of research and publication ethics were fully followed by author/s.*

EMI *journal*

Special
Issue EMI